

ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУНА Ч. 19

МАТЕРІЯЛИ ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ
1948

Проф. Др. Юрій Старосольский, ЛЧ
скаутмастер

Ідейний виряд пластуна

і

Інж. Атанас Мілянч, ЛЧ
пластун-сеніор

Фізичний і господарський виряд

Reprint of the Ukrainian Magazin for Boy and Girl Scouts „Molode Zytia“ / „Joung Life“, Munich, Dachauer Str. 9/II. Authorisation No. UNDP 223 from 1. July 1948.

PROF. DR. J. STAROSOLSKYJ, SCOUTMASTER
SPIRITUAL EQUIPMENT OF A SCOUT
AND
ING. A. MILANYCZ, OLD-SCOUT
PHYSICAL AND ECONOMICAL EQUIPMENT OF A SCOUT

Авгсбург, 1948

Скты. д-р Ю. Старосольський, ЛЧ

ІДЕЙНИЙ ВИРЯД ПЛАСТУНА

Пластова проблематика творить таку ціпку, одностайну будову, що її дуже важко розглядати частинами. Кожне майже питання зв'язане з другими, обумовлене другими і саме обумовлене други. Тому-то наші реферати так часто заторкуються взаємно. Тільки підхід, вихідне становище для навітлення питання може бути різне. В мене вихідне становище внутрішньо пластова.

Досі розглядали ми проблему нашої мети й ідеї з погляду їх суспільного значення. Це переважне становище, бо ж пласт — суспільна установа, а не ціль сама в собі. Ми мусіли, отже, запитатись себе, чи наша ідея доцільна з погляду нашої національної спільноти, чи виправдала себе в історії, і чи виправдає себе на майбутнє. Цю відповідь ми одержали.

Я хочу відповісти на питання, чи і чому пластова ідея має вартість для самого пластуна, яку моральну силу дає вона йому, як виряд, необхідний у мандрівці. Можливо, що мої відповіді викличуть враження якоїсь пластової філософії щоденного життя. Це, правда, не ціль моя, але я схильний вірити в те, що пластова система творить подекуди таку філософію практичного життя.

»Nil sine magno labore vita dedit mortalibus«. Життя не дає смертним нічого, без великого труду. Ще старі пізнали цю істину і тисячеліття потвердили її, і сучасність потверджує сучасникам, одиницям, спільнотам і спільнотам спільнот. З яким великим трудом народжується новий, кращий світ на наших очах і на наших призначеннях! Скільки трудів лежить кожному з нас подорозі на мандрівці до Великої Мети! Скільки жертв, упадків, зламь!

А проте, — хай буде благословенний цей труд, віковичний наш ворог у мандрівці! То на боротьбі з ним зростала людськість і її культура і виростали з дітей мужі. То він, цей труд, робить мету великою, цінною, а людину гідною, — або негідною, залежно від якості її боротьби з ним. Від якості, підкреслюю, бо не завжди об'єктивний успіх кваліфікує людину.

Це правда: скаптова система хоче вчити молодих людей бути успішними в житті, бути переможцями в боротьбі з життєвими трудами. Але вона вимагає якості тієї боротьби. Вона за ідеал борця прийняла лицаря білого — святого Юрія, і вона поклонилася святій Премудрості — Софії.

Пластуни беруть життєві труди не тільки, як об'єктивні, небажані факти. Для них це необхідні товариші на шляху мандрівки, які, як усе Сотворителем дане, — мають своє місце й призначення в житті. Тому пластуни ставляться позитивно до них і радо приймають визов на боротьбу.

Ми побачимо цілий ряд таких життєвих труднощів: вони будуть фізичного, технічного чи матеріального характеру. І проти них виведуть пластуни у поле фізичну тугість, знання, господарність, організованість.

Та не єдині це перешкоди на шляху. Як часто не фізичне, а моральне умучення впаде на мандрівника! За ним знеохота, що каже бліднути осяйним цілям і маліти Великій меті. Як часто вся надія на успіх зникає й каже або завернути з дороги, або — без надії таки сподіватись. Манять привабливі спокуси фальшивим блиском особистого щастя й задовілля; каже страх утікати з поля бою, або безсилля каже склонитись до землі. А може тоді доля Батьківщини на вазі й рятунок ще тільки в силі, що каже »м'язням, серцю й нервам служити ген поза межі сил«. Або нація на краю розпаду після невдачі і треба або пропасти, або синам її стиснути зуби й п'ястуки та глянути знову в небо. Або — просто стане перед людиною велике питання на закруті життя. І треба відповіді розумної, гідної й успішної, або доведеться заламатися і піти стежкою вниз у життєву темряву. Без числа стоять перед нами кризові моменти життя, конфлікти з боротьби чорного й білого янгола в серці.

Проти цих трудів — перешкод дає пласт юнакові могутню зброю: силу духа й лад у серці.

Старий китайський борець за батьківщину, генерал Го, що під кінець тієї війни прийняв піддачу двох мільйонів японців, певне надхнений старою китайською мудрістю, писав недавно: »Після двадцяти літ моєї боротьби з матеріалізмом, я прийшов до сильного переконання, що, щоб привести світ до ладу, треба привести до ладу свою власну націю; щоб привести до ладу свою націю — треба привести до ладу родину; щоб завести лад у родині — треба впорядкувати своє особисте життя; щоб впорядкувати своє особисте життя — необхідно завести лад у власному серці«.

Мені здається, що власне по лінії тієї китайської мудрости йде ідея пластової методи. Правда, вона саме буде лад у серці юнака. І той лад є його духовим, чи радше моральним вирядом.

Я хочу вказати на основні елементи, на яких він спирається: це пластова присяга, пластовий закон, це ідея добра й краси, характер, й особливе відчуття світу й життя.

Кожний із цих елементів має свій глибокий зміст. Але, насправді, моє завдання — говорити не про зміст їх, а про їхню силу, як засобів. Не про ціль — а про методу. Бо метода така основна й суттєва для пласту, що без неї пласт не був би пластом. Та я повністю свідомий того, як важко, а інколи безвиглядно, відділити в пластовій системі чітко ціль від засобів; інколи я й свідомо не пробуватиму цього.

* * *

Коли йдемо по лінії уяви, що пластунське життя — це мандрівка, то ця уява мусить необхідно привести нас перед очі три основні елементи мандрівки: мету, шлях і мандрівника. Тільки всі вони разом дають справжню — як ми це розуміємо — мандрівку. Немає її без мети, означеної й свідомої, бо хід — марш безцільний або з ціллю сам для себе — не мандрівка. Немає її без шляху, що його треба перейти крок за кроком: бо безпосереднє змагання до мети, це може боротьба за неї, та ніколи не мандрівка. Вкінці, очевидна річ — немає її без людини, тієї, що йде шляхом і змагає до мети.

І коли ми, пластуни прийняли уяву мандрівки, то це не випадок, або поетичний засіб. Це тільки гарний символ для пластунського розуміння життя, в якому теж необхідні елементи: мета і шлях і людина, що живучи, йде по шляху до життєвої мети.

Таке розуміння життя — істотне для пластової системи. Але найбільш характерне для неї, це те тісне, органічне пов'язання мети, шляху й людини в одну гармонійну цілість. »Софія і Юр« — для нас не тільки символи нашої мети: Вони й символи нашого шляху й нашої людини. Чи не єдина це організація молоді в світі, що спирає свою силу на цій гармонії! Мені здається, що ця сила в засаді т. зв. цілоствої теорії, що каже: »цілість є більше як сума її частин«. Так ось Ми — це більше, як тільки я і ти. Як акордовий тривук становить нову індивідуальність, більшу як сума окремих звуків, так і тривук мети — шляху — й мандрівника — дає разом цілість, більшу своїм значенням, як тільки сума її складових частин: дає саме життя!

Мета й шлях, по собі, об'єктивні поняття. Але вони, за пластовою системою, так тісно зв'язані з людиною — суб'єктом, що втрачають у значній мірі свою об'єктивність і стають залежними від їх носія. Іншими словами: такою буде мета і таким буде обраний шлях, яким є мандрівник. »Скажи мені, яку маєш життєву ціль і яким шляхом ідеш до неї — а скажу тобі — який ти!«

Правда, щоб бути докладним, пластунові поставлено вже згори його Велику Мету і вказано шлях. Але, не забуваймо, що він сам, повністю добровільно, прийняв цю мету і цей шлях за свої. Велика Мета майорить у віддалі, на кінці мандрівки. І ось від того, як сприйме цей відблиск мандрівник, залежить якість і успіх його мандрівки. В тому основна методична ідея пласту: гармонія життєвої мети з внутрішньою поставою людини; синтеза зовнішньої та внутрішньої сили. Ми побачимо, як пластова присяга, закон, гасла — водночас ціль і засіб. В них напрям маршу і zarazом сам марш, сама мандрівка.

Тому, — це зовсім консеквентно, що пласт — ставляючи Велику Мету мандрівки — мусить звернути таку особливу увагу на мандрівника — людину. Пласт хоче виховати людину, що злітна прийняти за свою цю Велику Мету й тільки Велику Мету, що здібна вибрати найкращий шлях до неї й бути успішною на мандрівці. Тому в нас співають, що »в Пласті росте новий люд«. На людину покладаємо бо надію! Це вона носій ідей і будівничий кращого завтра: вона й коваль свого власного щастя.

Отож, людина, юнак, молодий громадянин — в осередку нашого зацікавлення. Та це ніколи не індивідуалізм чи культ людини, окремої для себе одиниці з самоціллю. Але це культ особовости і якості людини, як основи якості спільноти, нації, світу. Людина — для нас це перший крок, що від нього починається тисяча миль.

* * *

Перший елемент морального виряду, що його даємо юнакові в дорогу — це пластова присяга.

В ній ціла сутня основа пластової ідеї. У ній замкнена наша Велика Мета чіткими словами.

Не йде тут про аналізування змісту тієї присяги. Для нас питання стоїть: чим є присяга в пластовій системі, головним

чином як методичний засіб. Чим є вона для юнака, що бере її за життєве зобов'язання і чим для виховника?

Я сказав би: присяга, це визнання, що життя має ідею й ціль, призначення змісту тієї ідеї, і добровільне зобов'язання жити в житті за тією ідеєю і йти до визначеної мети. Тут життєвий ідеалізм, що вести має юнака на мандрівці. Той ідеалізм, що коли справді став частиною юнакового світовідчуження, не дозволить йому жити силою безвладности первісних інстинктів, егоїзму або тільки животіння, а скаже завжди шукати вищих цілей у житті; скаже змагатись, здобувати; хотіти великого, шляхетного, гідного людини, як вищого створіння між земними створіннями. Це визнання, що життєва мандрівка це похід, а не прогулянка. Якби навіть не думати на хвилину про зміст ідеї, то сам факт її існування додає життю цінности й гідности. Але це рівночасно визнання окресленої ідеї: служби Богові й Батьківщині й другим.

Отже ідея служби Богові, Батьківщині й другим, це не наша сліпа віра: за нею наше переконання, що вона об'єктивно добра й правильна; що в ній розв'язка цього кращого світу щастя, «миру й доброї волі між людьми» — про який мріяв Бі-Пі. Отже, із становища суспільности, в тому безперечна цінність пластової ідеї й організації.

Але для пластуна наша ідея — не тільки ідея, що стоїть в голубій далі на кінці мандрівки. Вона — ця ідея, для нього й засіб мандрівки. Вона є його силою в житті, вона живе з ним і в цьому, від перших днів його юности й пластування. Вона в ньому, а він у ній.

Пластун не присягає, що його мета, яку хоче здобути — це царство небесне, як ціль для себе. Він зобов'язується бути вірним Богові в своєму житті. Це хай буде ціллю його; але в тому й метода, засіб; це релігійність у щоденній мандрівці, та, що різьбить людину і як морально-етична сила, веде через перешкоди.

Пластун не присягає, що здобуде волю Україні, як остаточну свою ціль; він присягає, що буде в житті патріотом, вірним Батьківщині. В тому для нас, очевидно, — зобов'язання боротись, а в потребі й ризикувати життям для України; але й більше ще: цілим життям своїм служити Батьківщині, щоденно, сьогодні й тоді, коли вже воля буде фактом. Служба Батьківщині — це ціль пластуна, але патріотизм — його засіб, що веде по шляху, дає моральної сили й виховує з новака чи юнака, доброго громадянина. Отже патріотизм наша сила: він не тільки мета чи віра, — він прикмета юнака, отже нерозривна частина пластової людини.

Так теж обов'язок помагати другим. Правда — нести цю поміч, це ціль. Але рівночасно — у виді альтруїзму й суспільного змислу, це прикмета юнака, його моральна сила, що ставить його в особливе відношення до спільноти: корисне з погляду тієї спільноти, а сильне з його власного.

Я думаю, що в тому можна бачити синтезу пластової присяги з методичного погляду, тобто, як засобу. І в тому власне її велика моральна сила, — перший елемент духового виховання. Цю силу побільшує ще повна добровільність присяги юнаком, що вже розуміє її суть і сам рішається вступити на шлях.

* * *

Чим же в пластовій системі закон?

Не було б треба законів, якби люди жили не в спільнотах; зате в спільнотах — вони необхідні. Це — про закони органічних чи політичних людських спільнот, скажімо — держав. Там вони недобровільні, як правило, наказові норми поведінки зі сувороми санкціями за їх ламання. Це норми видані владою — хоч би законодавчою в найбільш демократичній державі — норми, що в'яжуть усіх мешканців держави, байдуже, чи хочуть вони їх визнати, чи ні. Ці норми необхідні для вдержання ладу. Але йде тільки про зовнішній лад, тобто про зовнішню поведінку людей; звичайно тільки забороняється небажана поведінку. Це норми державні, наказові, зовнішнього та негативного характеру.

І ось пластовий закон, мабуть тільки назвою спільний з державним. Коли юнак іде в пласт, із власної вільної волі, може тільки під тиском соціальним оточення, що визнає участь у пласті за щось добре, — то він знає закон, який бере на себе. Він може не прийняти його; тоді не буде пластуном. Але раз прийнявши — він мусить йти за вказівками закону. За вказівками, чи радше за правилами, бо це правильне слово для нашого закону. Правила поведінки так звав закон ще Бі-Пі (rules of regulations). Та ці правила основно різні своїм характером від державних норм. Їх слід зачислити до типу моральних законів, як ось закони етики. Це тому, бо за ними не стоїть суворе лице судді з усіма засобами примусу. І тому, що вони вимагають позитивної поведінки в окреслений спосіб, а не тільки забороняють певну поведінку. Пластун має помагати чинно слабшому; державний закон вимагає від громадянина тільки не порушувати прав цього другого (не вбивай, не кради!) Та найважливіше, пластовий закон дивиться в душу пластуна, в його хотіння, добру волю, — коли державний тільки регулює зовнішню поведінку людини. Пластовий закон хоче, щоб пластун не тільки якось назовні поведився: він хоче, щоб пластун був справді таким а таким. Пластун має бути приятельським, а не тільки, раз чи другий, помогти слабшому. І тільки з цього, яким пластун є, як думає й відчуває — має випливати його зовнішня поведінка. В тому безумовно моральна сила, що її дає пластові пластовий закон, як вказівка чи правило поведінки. З одної сторони — пластун може завжди порадитись у пластового закону, як читини, — з другої, він має в ньому вимагаючого провідника. Не згубиться він з ним на життєвій мандрівці і не впаде в час душевної кризи!

Та при тому, поведінка, закреслена законом, корисна для спільноти й самого пластуна: вона помагає і йому бути успішним у житті. Наш закон різьбить людину згідно з нашою уявою корисного й успішного громадянина. В тому його моральна сила мандрівницького виховання.

* * *

«Стояти твердо в боротьбі зі злом,

Стояти з ясно-радісним чолом» (Довгаль).

Так бачить поет призначення пласту. І бачить він істину; в ній неначе синтеза цілого сенсу існування пласту. Похід до кращого світу, то похід до добра, отже боротьба зі злом. Бо це для нас зло, що Батьківщина в неволі, і зло, що стільки неправди на землі, і зло, що незгода між нами і т. д. і т. д. І

ось пластун, вступаючи в пласт, включився активно в цю боротьбу зі злом. Це значить, він повірив у велику ідею Добра і заявив себе по його стороні. Це для серця його підйом, для моралі — поглиблення. Це свідомість корисності життя, отже й своєї власної вартості. В тому й обов'язок помагати другим, і готовість принести жертву, й ідея щоденного доброго діла. В тому, передусім, велика етична заява по ясній сторінці життя, хотіння, щоб запанувало Добро, віра в Добро й боротьба за Добро на світі.

І поруч — Краса, дальший пластунський ідеал. Ми маємо його і в кличі — СКОБ — і в тексті пластової присяги — пісні.

Пластун визнає вартість естетичного почуття краси в житті, в кожному його прояві. Це дає чару життю, і нового змісту. Вона — краса — в основі життєрадісності, оптимізму. «Як промінь сонця не може бути темний, так і пластун не може бути нахмурений» — писав хтось. «Калокаґатія» — класичний ідеал — знайшов у пласті живий відзвук, а передусім — живий відзвук у серцях пластунів. Вони зростають в окруженні, яке розвиває це почуття, робить із них свого роду «патріотів добра й краси». Добро й краса, це, знову ж, не тільки ідеал і ціль; це частина «цілого пластуна», це його життєва прикмета, що в крові й кості живе. Вона й у виряді пластунському займає особливо почесне місце. Вона й сила, що основує естетику життя й життєвої мандрівки.

* * *

Ми будуюмо тип нової людини; ми маємо її уяву в пластовій ідеї й законі; ми хочемо бачити в людині певні прикмети, корисні й естетичні й такі, що дають успіх. Але, як кожна будова, так і будова людини мусить стояти необхідно на добромун фундаменті. Це Бі-ІІ вказав цей фундамент; він і в цілому світі є основою сквартінгу. Це характер.

Може варгоб відповісти на трудне питання, що це характер. Ви можете знайти в літературі різні його окреслення. Та мені здається, що з погляду пластової системи треба окреслити характер, як вислідну вдачу й життєвих засад, що проявляються поведінкою людини.

Між виховними цілями пласту, характер найбільш основна, прімарна. Тільки людина з характером може, на думку пласту, встояти на трудному шляху, може «стояти твердо в боротьбі зі злом», нести ідею в серці й незламно прямувати до Великої мети. Тому це найосновніша моральна сила пластуна, найсильніший засіб успіху.

«Характер з певним завданням» хотів впоїти Бі-ІІ юнакові. Він проаналізував основні елементи, що на його думку складаються на характер і поділив їх на громадські й моральні. Мені не йти в аналізі, я мусів би повторити Бі-ІІ; і не в тому справа. А в тому, щоб підкреслити істотну вартість і силу цього виховного ідеалу пластової системи.

І саме, коли ми перед дальшою мандрівкою і то мандрівкою в невідоме, може на вічну скитальщину, коли нам ставлять перед очі усі ці надзвичайні небезпеки, що ждатимуть мандрівника: заламання, денационалізація, може забуття великих ідей — то нам треба більше як коли, підкреслити найсильнішу зброю проти них — характер.

* * *

Не нове питання пластового світогляду; питання, чи взагалі такий є. Безперечно — різні «світоглядіві» поняття притаманні пластові: ідеалізм, оптимізм, альтруїзм, віра в добро й красу. Але синтеза цих окремих елементів ледве чи дасть новий, закінчений світогляд, ориґінальний пластовий світогляд. Взагалі, в пласті, оці поняття, це радше прикмети людини ніж тільки її погляд. Поки в когось тільки погляд, може й тверде переконання, що оптимізм — правильне відношення до життя, той — це не пластун. Хто ж справді оптиміст сам у свому житті, — той і пластун. І т. д. І взагалі — в пласті істотніше справжнє відношення до життєвих питань, ніж розумом ви- калькульований «погляд». І тому, здається мені, що треба радше говорити, що сума й синтеза тих дійсних відношень до життя, внутрішня й зовнішня поведінка за головними обов'язками й законом, дають у висліді особливий «стиль життя». Він сповнений життєрадісністю, оптимізмом і вірою в добро й красу. Він каже жити за правилами, як у грі, — і як у грі визнає засаду «чесної гри», потребу плянування й боротьби. Він чинний, рухливий, корисний, повний зміслу спільноти й альтруїзму. В ньому любов природи і приклад з неї і приязнь з нею. Він сповняє життя ідеалізмом і цінністю Великої Мети. Він власне робить життя мандрівкою і єднає Велику Мету із самим життям.

* * *

Таке пов'язання й з'єднання мети — ідеї з засобами життєвої мандрівки і самим мандрівником, — ставить нас перед питанням: що це взагалі ця Велика Мета для пластуна?

Мені здається, що відповідь виходить із попередніх міркувань. Мені здається теж, що в цій відповіді саме пласт ориґінальний і сильний.

Може тут ми відійдемо в дечому від нашого взору — мандрівки. Бо на мандрівці, — цій справжній — звичайно мета поставлена ясно, конкретно: напр. здобути означений верх гори. Подорозі — це другі верхи, як етапи, ближчі цілі. Але коли досягнуто верх, призначений за мету, — завдання мандрівки сповнено і мандрівникові вільно сходити вниз.

Не так у життєвій мандрівці пластуна. Там теж окремі етапи — верхи, що їх слід досягнути. Але — за життя — немає того останнього верха, від якого починається поворот. Для пластуна немає сходу вниз. Туземну мету мандрівки досягне пластун, кінчаючи свою земну мандрівку взагалі. Я не компетентний говорити, що далі; я можу тільки вірити, що й це не поворот.

Отже, я думаю, Велика Мета пластової мандрівки, — це само життя: Велике Життя. Поки не причалить життєвий човен до берега, до того часу немає «остаточної мети»; хоч ми знаємо, що практично цього окреслення вживаємо: це напр., як мріємо про волю.

Ось воля Батьківщини: її часто звать «остаточною» великою метою. Бо спить вона очі, як сонце ясне блеском своєї величі і все заступає, що далі. А проте — для пластунів вона тільки перша, чи одна з перших цілей. І не пічнеться поворот після неї, поки життя пластунського вистане. Бо тільки ціле життя для Батьківщини — це наша Велика Мета.

Пл.-сен. А. Мілянч, ЛЧ

ФІЗИЧНИЙ І ГОСПОДАРСЬКИЙ ВИРЯД

Моїм завданням є — подати рядки для спільно перекладених питань, що торкаються Пласту по лінії фізичної тугости і по лінії господарській; цій останній так супроти кожного окремого пластуна, як і пластового руху закордоном, як цілості.

Мета нашої мандрівки визначена. Маємо досвід з Пройденого Шляху. Знаємо наше довкілля на сьогодні й уявляємо собі, яке прийдеться нам стрічати під час дальшої мандрівки, завтра.

Ми устійнили вже порядок, що його мали б придержуватись у мандрівці. В більшості йти маємо одинцем, індивідуально, — поборюючи труднощі та даючи собі раду самі, без помочі з — зовні. Нам, чого доброго, прийдеться вказувати правильний шлях заблуканим та непевним себе. Компас для устійнювання правильного напрямку — Безарда — нам вже дали і ми його сховали в наплечник («Ubique pro patria»). Йде про дальшу практичну підготовку до мандрівки.

Передусім ставляємо питання, яка наша фізична форма. Чи витримаємо фізичні труди і невигоди мандрівки? А може нам пластунам не пускатися ще самим в дорогу і вичекати аж дійдемо належної форми.

Над цим хотіли б ми в наступному зупинитися.

А дальше хотіли б ми сьогодні переглянути наші засоби на дорогу, наш господарський виряд. Що з нього кожний індивідуально має взяти в наплечник для поточного вжитку і як »залізну рацію«?. А що маємо взяти зі собою, як обоз, як виряд для цілого нашого руху?

Завдання ясне: — ставаймо до роботи.

Провірка фізичної кондиції пластунів і взагалі нашої молоді, дає на загал задовільні висліди. Доказом цього є хочби опінії еміграційних, чи радше іміграційних станиць різних країн, що тільки і звертають увагу на те, чи емігранти в добрій фізичній формі, чи добрі з них будуть робітники, очевидно фізичні. Ми пластуни фізичної роботи не боїмося, хоч на загал при ній залишитися не хочемо. Наше завдання ширше, наші амбіції більші. — Це так мимоходом. Але вертаючись до теми. Наш фізичний стан назагал задовільний. Ми можемо спокійно витримати труди дальшої мандрівки одинцем, без помочі чи опіки з-зовні.

Це ствердження однак не сміє присипляти нашої уваги й ми мусимо нашим мандрівникам ясно вказати на недоліки, які тут і там подибуються, — та ще раз і ще раз пригадати і звернути увагу на підставові елементи фізичної справности, що їх пласт у своєму вихованні застосовує та яких, тим більше зараз,

у трудах життєвої мандрівки ми всі придержуватися мусимо, — згадати хочби про гігієну чи абстиненцію.

Переходжу до обговорення господарських справ. — Не хотів би я починати від з'ясування за Зомбартом, що: «Господарство або добування річєвих дїбр — це всі ті заходи людського роду, що потрібні йому для вдержання себе».

Не хотів би я зовсім заторкати теоретичних міркувань. Не буду отже розглядати окремих елементів, основних і спеціальних, що складаються на поняття господарства.

Але за те хотів би я, без теоретизування, для нашої пам'яті і для нашого повсякденного переконання наголосити цю невідкичну правду, що наше життя складається здебільшого з господарських процесів. Ми їх звикли звати буднями. Будні тожні в нашій мові з поняттям чогось звичного, чогось може навіть неприкреного і майже осоружного, але в парі з тим конечного. При цьому ми неродо освідомлюємо собі, що буднів в нас шість, а недїля одна, та що й у ту недїлю без будєнних речей, як напр. без їдженнє, не дуже то радо обходимося.

А все таки — ми українці спеціально — говорити любимо тільки про святкові дні (та й «панахидити», як Вишня каже). А будні нас не цікавлять, вони нам просто осоружні, мовляв, вони нас і так мають, ці будні, і без нашого зацікавленнє ними, — вони нас не минуть. — В тому ж то й біда, що вони нас мають і з нами роблять, що хотять, а не навпаки — ми вивчивши їхні закони і ходи, робили б так, щоб і в будні багато святкових годин можна було нам прожити.

Вивчаймо будні, щоб вони нам проходили легше.

І до обговореннє цих буднів хочу ж перейти, до цих чисто практичних господарських справ, що на цілий зріст стають сьогодні перед кожним пластуном зокрема, а перед цілим Союзом УП загально.

Спершу з'ясуємо, яке наше положеннє тут в Німеччині й Австрії, де відновляється наш пластовий рух, — положеннє нас українців у цілому.

Ми є тут, в таборах чи поза ними, — тимчасово — майже без можливостей осідати й загосподарюватися. Інше питаннє, чи ми хочемо тут залишатися, напр. з політичних мотивів, і т. д. Але навіть, якби ми хотїли тут лишатися, то не могли би. Це вже бачить добре не тільки ІРО, але й інші держави, що ми до них хочемо їхати, зокрема американські. Вертатися тепер звичайно також не можемо.

Мусимо отже скорше чи пізніше емігрувати дальше, щоб: нарешті найти собі пристановище, щоб десь постійно замешкати, щоб скінчити з життям з дня на день, зі станом, що ми в 70% на даремщині ІРО, щоб нарешті почати правильне життя з плануванням, щадженнєм, забезпечуванням себе і родини на старість, перед господарськими кризами, перед хворобами і т. д.

Словом нашим найближчим господарським завданням, щоб сказати народним висловом, є:

осїсти й почати обростати мохом, як камїнь обростає, що його ні вітер, ні вода не рушить легко з місця та не понесе у безвістя, як перекотиполе.

Як же це завдання погодити з нашою ідеєю, з нашою Метою, з нашими Софією і Юром, з нашою Батьківщиною. Та ж кажемо про поворот, про тісний зв'язок з Рідним Краєм, про нашу

Мекку, до якої, коли вже не судитиметься повернути нам, то наші діти обов'язково вернутися мають. — А тут ми говоримо про «обростаннє мохом на чужині». Яке протиріччє.

Протиріччє — але тільки позірне. Протиріччє тому, що ми привикли себе називати емігрантами, — бідними, без роду, без долі, вигнані з краю ворогом. І ми тільки просимося в добрих сусїдів, мов погорїлці, дати нам якийсь куток на час, доки ми не повернемося на свою загороду.

Але ми не погорїлці. Хата наша стоїть, мало цього, в хаті залишилися близькі, які дальше не даються переможному ворогові, які дальше продовжують боротьбу і то навіть збройну.

Ми знову ж вийшли в масі закордон з тим свідомим чи підсвідомим завданням — найти правду. Ми мали відвагу відірватися від пня, пуститися на зовсім невідоме, сподїваючись радше неприємних речей, як приємних, на нашій циганській мандрівці, — але з глибокою вірою, що десь таки свобідна думка існує, десь таки вимряну правду відкриємо і, спираючися на неї, почнемо наступ на ворога з іншого боку.

Нас вислала наша Українська Духова Держава — материк у світ зі завданням підбити для неї, придбати їй колонії прихильности, зрозуміннє, співчуттє, а то й активної допомоги, зі завданням дальше впливати по змозі на хід подій в цих колоніях зрозуміннє в цьому напрямі, щоб обставити зовнішній світ нашої держави такими прихильними й корисними умовами, щоб збройний змаг тих, що залишилися в краю, міг привести бажані вислїди.

І поведїмся тому, як колоніальні висланники поводитися повинні, — гордо, самопевно, гідно, рухливо. Зумїймо бути піонерами, але дбаймо, щоб ми бодай в себе самі командували, щоб ми не були матеріально залежні від тубильців, але навпаки — ми мали б з них користати в заміну за нашу зарадність, підприємчивість, за наші зв'язки з іншими українцями, розкиненими по світі. За нами досвід, за нами перевага. Ми перейшли дуже скрутні часи. Ми вміємо вдоволятися скромним, малим. А при цьому ми вміємо щадити, відкладати, накопичувати засоби просто з нічого. Ми далеко від державного чужого жолоба були, але зате морально й економічно кріпшали своєю зарадністю й запопадливстю.

Не погнїй ми для чужинців, але сильний, творчий, самостійний, хоч прихильний і тактовний елемент, що сам «ростає в землю й обростає мохом», де стане, але і чужинцям через це тягарем не стає, тільки навпаки вносить в їх субстанцію творчі елементи.

Не бідні ми проте емігранти, а свідомі своїх переваг **українці закордоном**.

З такого поставленнє справи впливають два організаційні твердження:

1. Ми, як українці закордоном, **не перестанемо існувати** навіть тоді, коли б вся наша т. зв. нова еміграція вернулася на Батьківщину до вільної держави. Бо щойно Українська Держава муситиме завжди мати своїх висланників закордонами.
2. **Українцями закордоном є всі ми, що свіжо прийшли, як і ті, що є горожанами окремих держав чи навіть ті, які**

вже з українських батьків вродилися поза метрополією. Іншими словами — ми уважаючи себе українцями закордоном — підтягнули спільний знаменник під поза границями материка суцільних українців всіх часів і всякого місця народження.

З цими двома ствердженнями вирушаємо в світ. І перед нами чергуються господарські завдання:

- а) заробити на себе, щоб не бути нікому тягарем, а далі, щоб могли належно втримати свою родину та добре виховати чисельних нащадків;
- б) закорінившись, стати базою, підвалиною, основною клітиною для ширшої праці в громаді, для цієї самої праці, що притаманна є висланникам-емісарам до колоній, а саме:
- в) дбати про інтереси метрополії, нашої духової і для того тримати з нею постійний зв'язок. А щоб це могли належно виконувати, мусимо триматися разом, мусимо
- г) організувати себе й то по всіх лініях
  1. допомогівий
  2. культурно-науковий
  3. господарський (себто три ділянки громадсько-харитативні)
  4. політичний. Ця остання конечна для тих, що безпосередньо вестимуть дипломатичні чи інші заходи в користь визволення метрополії.

Організувати себе маємо спершу в границях держав, що в них ми перебуваємо, а згодом або й рівночасно в границях світових. Чим скоріше це зробимо, тим успішніше зможемо використати різні «тиснені» в породинок краях і зв'язані з тим «рухи повітря» — вітер, щоб його спрямувати на нашу вітрилу чи то по лінії пропаганди, господарства чи іншій.

Те, що тут зв'яжемо, це залишиться на постійно, з цього будемо користати і ми усі за кордоном і наші діти й ті, що вийдуть після нас за кордони метрополії, вислані вже може справжньою Суверенною Українською Державою.

Діючи в зміслі таких міркувань — ми творитимемо ці нові форми організації не тільки для нас тут, що свіжо виїхали «в колонії», але й одночасно для тих, що давно покинули метрополію, а покидаючи не мали змоги вивести зі собою такі ясні і чіткі директиви духової української держави, як це вивезли ми. В багатьох випадках ці останні втратили вже духовий зв'язок з метрополією. Помогти їм знайти його знову, відгребати з попелу українську іскорку, що ще в них залишилася і роздути її вогонь — оце вдячне і необхідне завдання вже тільки для нас, для нових колоністів — окреме завдання.

Про поворот в метрополію не говоримо нічого, бо це питання для наших плянів не має жадного значення. Вернеться хтось на Батьківщину, то це його особиста справа. Поверне нас половина чи більше, то теж наших плянів не змінить, що найвище якусь клітину прийдеться нам зліквідувати, чи її діяльність обмежити.

А за це той, що вернеться, мусить підчинитись плянам, завданням, і взагалі дійсності, яка тоді буде в метрополії. Одно тільки мусимо собі тут вже сьогодні сказати, що з закордону

не приде майже ніхто з нас в ролі диспонтента чи керівника з готовими наказами і розробленими плянами. Тільки прийти мусить, як малий покірний рядовик, що вивчати має відносини та й користися перед ними і перед законами, що в часи його побуту закордоном існували в метрополії. І може котрийсь з поворотців виб'ється ще в метрополії на чільне місце, але з правила мабуть щойно його діти вповні акліматизуються в нових умовах. Це не зашкодить нам так мимоходом, для ясности, з'ясувати.

Отак наше теперішнє положення оцінює Пласт. Із такого становища стартуємо.

Передусім для того ми вже не СУПЕ — не Союз Українських Пластунів Емігрантів, а Союз Українських Пластунів Закордоном, що його метрополією є Український Пластовий Улад на наших землях, а якого репрезентантом вважаємо нашого Верховного Пластуна, Сірого Лева.

Даліше ми як: Ukrainian Scouts Assotiation, добули членство в Міжнародньому Скавтовому Бюро, покищо як надзвичайні члени, для всіх пластунів не громадян тих держав, що їх державні скавтові об'єднання є членами Міжнароднього Бюро. — Ми маємо змогу мати свої автономні з'єднання з нашою присягою й українським діловеденням.

Добути такі права для всіх пластунів, себто і для громадян даних держав — це наше даліше, незвичайної ваги завдання.

Що вслід за прийняттям пластунів до світової родини скавтів піде і прийняття пластунок, про це ми є доброї гадки.

Чи права, з яких нам один палець простягло І. Б. в Лондоні, будуть нами використані, — це залежить від нас самих, передусім кожного зокрема, а даліше і від нас всіх разом та від нашого проводу.

Для належного використання оцих двох потягнень, перше, що ми є українськими пластунами закордоном і 2. що ми є членами ІБ, — Головна Пластова Старшина підготувала цілий плян і намітила подрібну, частинно складну апаратуру. Чи ця апаратура буде грати, а тим самим чи підготований плян вдасться, це в першій мірі залежне від справности кожного коліщатка в цих апаратах. А тими коліщатками — кожний із нас пластунів, новак, юнак чи сеніор.

Чого від нас вимагають? — Засвоїти плян праці, плян дії так, щоб кожний з нас знав що робити, байдуже чи він знайдеться сам в джунглях, чи групою в преріях, чи він завтра виїжджає з Німеччини, або вже виїхав, чи щойно за рік чи два виїде. А плян такий:

1. Стати і бути справжнім пластуном, щоб гідно могли всюди зарепрезентувати через себе — нас всіх у тій країні, де нам прийдеться жити. Що до цього нам бракує і як його доповнити, про це говорили чи будуть говорити інші доклади.
2. Докваліфікуватися, себто до свого вивченого фаху долучити ще якийсь другий зовсім простий фах, найкраще рільництво, городництво чи якесь ремесло, хто до чого має наставлення. Юнаків чи новаків відразу на два фахи наставляти і привчати їх не цуратися жадної роботи. Справу практичних вміlostей, як дуже важну, прошу зокрема в дискусії взяти до уваги.

3. Вивчати крім німецької ще одну світову мову. — англійську, еспанську чи французьку.
4. Набути і засвоїти собі, найкраще практично елементарні відомості з бюрового діловодства, бухгалтерії, організації підприємств, права і застосування його в практиці, знати про громадські і державні устрої та залежність громадянина від них.
5. Вміти писати на машині і вміти їздити автотом, і... літаком.

Цього всього треба нам до загибелі, щоб осісти, порости мохом, як цей камінь і могли сповняти службу для метрополії. Це все мусимо з'ясувати собі самі ми, старші пластуни і сеніори. Такий плян праці над собою, індивідуально, мусимо засвоїти юнакам та навіть новакам і переконати їх батьків, що на це не можуть жаліти витрат. І вкінці для тих, що самі про себе рішають, рада. Зараз такий стан, що ми можемо майже вільно вибирати в якій країні хочемо осідати. Тому

6. Рішаймося на одну країну і підготовляймо себе духово, технічно й організаційно до життя в ній. Вивчаймо мову, відносини, ціни, умови життя і т. д. і робім всі заходи, щоб саме в цю країну виїхати. Не їдемо нараз до всіх країн.

Ми намітили плян для кожного індивідуально. Але ми знаємо, що хоч кожний пластун це індивідуальність (принайменше повинна бути), то все таки кожний з нас, як один тільки чи одна, не має значення.

Ні ти, ні я нічого ми не значимо так довго, доки ми не можемо сказати, що ми є саме ми, каже наш Дрот.

Отож перед нами, як складниками саме цього «ми» — виростають дальші завдання:

1. Де ми не найдемося, чи де б ми не були — тримати постійний — витривалий зв'язок з пластовим центром, слухати його, сповняти супроти нього свої пластові обов'язки, але й бомбардувати його своїми думками, плянами, проєктами, а принайменше чіткими відомостями про справжнє, буденне життя свого довілля, буденне, не святкове.
2. Шукати, а найшовши підтримувати зв'язки з іншими пластунами в даній країні, але зв'язки творчі, життєві, що даватимуть певні висліди назверх у господарській, культурній, чи допомоговій ділянках.
3. Збирати молодь, дітей та починати з ними пластування. Коли ми самі не можемо, так зорганізуємо і притягнемо інших до праці. Бо щойно пластова клітина, хоч би й найменша, дає нам щось реального, з чим і пластовий центр і довілля буде рахуватися.
4. А там по через звичайні буденні труднощі, через неприємності і непорозуміння дійде до повного куреня може ще не легалізованого, але згодом і легалізація прийде, а дальше чого доброго прийдеться вибирати краєву пластову старшину.
5. Звичайно з пластунами — негромадянами «діпстами», може за ухвалою Лондону такого великого клопоту й не буде, але між них може замішатися і напевне заміщається бодай жовтодзюб з українців, громадянин даної держави. І з тим буде халепа. Але нехай тоді ІВ розв'яже цю справу. На це є й випадки, щоб їх розв'язувати.

Це «ми» по пластовій лінії. Але ми були б не «ми», не пластуни, коли б ми й громадську лінію забули. Ми ж як пластуни маємо робити добре діло, маємо помагати другим, передусім пластунам, а там українцям, а дальше бодай не шкодити чужинцям, якщо не помагати.

Пластунам помагаймо бути і залишитись пластунами, а дальше знаючи, що пластун є все ж таки пластун, радо зв'язуємося з ним для спільного життєвого змагу, байдуже дружні це будуть зв'язки, чи ділові, господарські, наукові чи інші. Інформуємо себе щиро і відверто, підтримуємо, підтягаємо до все вищого.

У ставленні до українського громадянства переймімо ми пластуни один, на око малий, дрібний і легкий обов'язок, але як же важкий у своїх наслідках. Я відважився б ствердити, що цей малий обов'язок, це ключ до існування українців закордоном взагалі, це наше «бути або не бути». А цей ключ: **це зв'язок українців закордоном зі своїми установами — закордоном а через них і зв'язок з метрополією.**

Про вагу його непотрібно і не хочу тут говорити. Але зупинюся коротко над тим, як я уявляю собі працю чи поміч пластуна в цьому. Наші пластуни ставлять собі обов'язком відвідувати що якийсь час всіх українців в околиці, знати їх адреси і домашню ситуацію, тішитися, коли що про одного українця довідалися, негайно його відвідати, позичити газети, чи намовити купити пластову карточку, чи просто сказати добридень та й заговорити до нього рідною мовою. — Яке це обопільне виховне значення матиме і як це належно оформити в пластових програмах, то слово нехай буде за пластовими виховниками.

Як цю малу, а як же велику роботу пластунів використовує пластова старшина, про це кілька слів дальше. Як її мають використовувати українські установи, то це залежатиме від них. В кожному разі пластуни різними тактовними способами дбати-муть, щоб вони самі, їх батьки і всі українці в околиці так чи інакше цей зв'язок підтримували і, щоб скоро довести до такого стану, що евентуальний брак цього зв'язку кожний болюче відчувати буде. Цей стан це ідеал. Коли ми його осягнемо, то жадна сила не може нас позбавити духового зв'язку з метрополією, не зможе нас відчужити від українства.

Супроти чужинців, серед яких живемо, український пластун-це прекрасний громадянин, лояльний, спокійний, працьовитий, скромний і услужливий, хоч гордий і такий, що знає собі ціну.

Отак ми доволі основно обговорили практичні вимоги господарської природи до кожного окремого пластуна і їх найменших з'єднань під сучасну пору. Це є отой господарський виряд, що його кожний пластун має мати сьогодні зі собою для поточного вжитку найближчих днів і як залізну рацію (практичні вмілості). Залишалося б ще пригадатися, який виряд візьмемо в дорогу для цілого пластового руху, виряд, що його везтиме обоз.

Про подрібні пляни і «Напрямні Пластового Руху в обличчі днів, що грядуть» є окрема доповідь. Тут тільки згадаємо, що засадничим завданням є охопити пластовим рухом все ширші круги українського доросту закордоном, зберегти його вірним для метрополії та зорганізувати одноцілий моноліт. Маючи перед очима ці завдання, ми хотіли б докладніше зупинитися на засобах, потрібних для цього завдання. Засобів треба і буде

треба і то поважних. Звідки їх взяти і хто їх дасть? Не будемо розглядати, як ця справа мається у інших народів. Ми знаємо тільки, що ми здані на власні сили і власні засоби добути передусім ощадністю, рухливістю і зарадністю. Розглянемо по черзі можливості. Їх ділимо на:

1. Пластуни складають (вкладки й окремі збірки чи датки),
2. Пластуни заробляють (пластовий заробіток з'єднань),
3. Пластуни ведуть зарібкові організації на користь Пласту (Кооп. Пласт, філятелія, видавництво тощо),
4. Приятелі Пласту його підтримують (допомога Пласт-Приятю),
5. Українські установи дотують, чи українські громадяни складають,
6. Чужі установи (скавтові чи інші) допомагають.

При всіх цих можливостях одна засада: Пластун дає сам для себе, що може — і це в порядку. Від інших бере постільки, поскільки на це своєю працею і своїми заходами заслужить. Пластун даром нічого не хоче і не бере, хоч би тому, що даровизна деморалізує. Не станемо обговорювати подібно вичислених вище можливостей, їх значення та зв'язаних з тим бюджетових планів Пласту, хоч це звичайно не маловажна справа. До цього покликано окрему установу **Господарську Пластову Кварту**, яка ці речі постійно опрацьовує і розв'язує. Ми згадаємо тільки загально, що Пласт пов'язує свої фінансові справи з виховною сторінкою молоді, їх вишколом та непомітним переходом від легкої цікавої гри до справжньої буденної господарської справи, до справжнього життя.

Пластуни не сміють ніяк забувати, що всі буденні заходи про засоби складані чи то пластунами, чи їх приятелями, або прихильниками, не можуть мати тільки прикмет матеріальної натури. Вони мають свідчити одночасно про відданість, чи щонайменше про прихильність складаючих — до Пластового Руху, до його ідеї і до роботи, яку він проводить.

Одним з важливіших засобів добування прихильності українського загалу на чужині — думає Пласт поставити згадане вище завдання пластунів — зв'язувати розкинутих українців між собою.

Добування прихильності — це послідовна, вперта, муравлина праця, яку ми непомітно проводимо всією нашою програмою роботи, цілою нашою поведінкою. Зовнішнім виявом цієї прихильності є одні складені засоби, що про них говоримо. І засоби ці у такій постановці є чесно заробленими грошми, а не даремщиною. Придбані засоби, що рівночасно не мають виховного значення, не можуть входити в бюджет пластунів, чи їх організацій. Вони не вміщаються у пластовий наплечник. Їх не везе й обоз. Вони нам зіпсували б решту засобів і довели б, чого доброго, до захворіння нашого пластового руху.

А його чистістю, незалежністю, молодечею самопевністю та вірою в добро справи дорожимо ми більше, як чим небудь іншим.

А щодо потрібних для праці засобів — то твердо віримо, що як що будуть добрий плян й охочі руки, — то матеріальні засоби найдуться завжди.

ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУНА

Досі появилися:

Цикльостилевим виданням:

1. Д-р Атанас Фіголь: РОЛЯ ВИХОВНИКА В ПЛАСТІ. Мюнхен 1946, стор. 20. (Вичерпане).
2. Інж. Євген Гут-Кульчицький: ПРОГРАМА ПЛАСТОВОГО ВИХОВАННЯ. Мюнхен, 1946, стор. 27. (Вичерп.)
3. Д-р Атанас Фіголь: ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ. Мюнхен, 1946, стор. 27. (Вичерп.)
4. Т. Самотулка: ШЛЯХ ПЛАСТОВОГО НОВАКА I. (Матеріяли). Мюнхен, 1946, стор. 21. (Вичерп.)
5. Т. Самотулка: ШЛЯХ ПЛАСТОВОГО НОВАКА II. (Матеріяли). Мюнхен, 1946, стор. 19. (Вичерп.)
6. Т. Самотулка: ІСПИТ НА ПЕРШИЙ СТУПІНЬ ДЖУРИ. (Матеріяли для новацьких сходин). Мюнхен, 1946, стор. 26. (Вичерп.)
7. Т. Самотулка: ІСПИТ НА ПЕРШИЙ СТУПІНЬ ДЖУРИ. (Матеріяли II). Мюнхен, 1946, стор. 16. (Вичерп.)
8. — ПЛАСТОВА ПРОБА. Допомічні матеріяли. Мюнхен, 1946. Стор. 39. (Вичерп.)
9. — ВПОРЯД ДЛЯ ПЛАСТУНІВ. Мюнхен, 1946, стор. 32. Ціна — 0.30 ДМ.
10. Т. Самотулка: ШЛЯХ ПЛАСТОВОГО НОВАКА I. Мюнхен, 1946, стор. 27. Ціна — 0.30 ДМ.
11. Т. Самотулка: ШЛЯХ ПЛАСТОВОГО НОВАКА II. Мюнхен, 1946, стор. 26. Ціна — 0.30 ДМ.
11. Т. Самотулка: ШЛЯХ ПЛАСТОВОГО НОВАКА III. Мюнхен, 1946, стор. 26. (Вичерп.)
- 13—14. (Готуються до друку).
15. Д-р Атанас Фіголь: ІДЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СЕНЬБОРСЬКОГО РУХУ. Мюнхен, 1947. стор. 18. Ціна — 0.30 ДМ.

Друком:

16. Д-р Володимир Янів: ДО ВЕЛИКОЇ МЕТИ (Виховний ідеал Пластового Руху). Авґсбург, 1948. Ціна — 0.40 ДМ.
17. Інж. Євген Кульчицький-Гут: НАШЕ ДОВКІЛЛЯ ПІД ЧАС МАНДРІВКИ. Авґсбург, 1948. Ціна — 0.40 ДМ.
18. Яро Гладкий: ПЛАСТОВИЙ ІНДИВІДУАЛІЗМ. Авґсбург, 1948. Ціна — 0.40 ДМ.
19. Проф. Др. Юрій Старосольський: ІДЕЙНИЙ ВИРЯД ПЛАСТУНА й інж. Атанас Мілянчик: ФІЗИЧНИЙ І ГОСПОДАРСЬКИЙ ВИРЯД. Авґсбург, 1948. Ціна — 0.40 ДМ.